

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Ecclesia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

iudicia aduersariorum abduci. Scriptura prædicit futurum esse, vt in Ecclesia grauentur mali doctores, qui oppressa iusticia fidei in Christum, doceant mereri remissionem peccatorum per nostros cultus & opera. Et res gestæ in Israël sunt imago futuri status in Ecclesia. Videmus autem Prophetas vbiq; taxare hanc persuasionem populi, qui somniabat se mereri remissionem peccatorum per sacrificia legis, & hac opinione cumulabat opera & cultus. Ita in Ecclesia multi existunt, qui falsam persuasionem de suis operibus & cultibus habent. Monuit autem nos scriptura, ne multitudine impiorum perturbemur. Ac facile potest fieri iudicium de spiritu aduersariorum. Videmus enim in multis articulis manifestam veritatem ab eis damnari. Nec offendat quenquam, quod sibi Ecclesiæ nomen vendicant. Nam Ecclesia Christi apud hos est, qui Euangelium Christi recte docent, non apud illos, qui prauas opiniones contra Euangelium defendunt, sicut inquit Dominus: Oues meæ vocem meam audiunt.

DE ECCLESIA.

SEPTIMUM articulum confessionis nostræ damnauerunt, in quo diximus, Ecclesiam esse congregationem sanctorum. Et addiderunt longam declamationem, quod mali non sint ab Ecclesia segregandi, cum Iohannes comparauerit Ecclesiam aræ, in qua triticum & palea simul coaceruata sint. Et Christus comparauerit eam saginæ, in qua pisces boni & mali sunt, &c. Profecto verum est, quod aiunt, Nullum remedium esse aduersus sycophantæ morsum. Nihil tam circumspicere dici potest, vt calumniam euitare queat. Nos ob hanc ipsam causam adiecimus octauum articulum, ne quis existimaret nos segregare malos & hypocritas ab externa societate Ecclesiæ, aut adimere Sacramentis efficaciam, quæ per hypocritas aut malos administrantur. Itaq; hic non est opus longa defensione aduersus hanc calumniam. Satis nos purgat articulus octauus. Concedimus enim, quod hypocritæ & mali in hac vita sint admisti Ecclesiæ, & sint membra Ecclesiæ secundum externam societatem signorum Ecclesiæ, hoc est, verbi, professionis, & Sacramentorum, præsertim si non sint excommunicati. Nec Sacramenta ideo non sunt efficacia, quia per malos tractantur, imo recte vti possumus Sacramentis, quæ per malos administrantur. Nam & Paulus prædicit futurum, vt Antichristus sedeat in templo Dei, hoc est, in Ecclesia dominetur, & gerat officia. At Ecclesia non est tantum societas externarum rerum ac rituum, sicut alix politix, sed principaliter est societas fidei & Spiritus sancti in cordibus, quæ tamen habet externas notas, vt agnosci possit, videlicet puram Euangelij doctrinam, & administrationem

Sacramentorū, consentaneam Euangelio Christi. Et hæc Ecclesia dicitur corpus Christi, quod Christus Spiritu suo renouat, sanctificat & gubernat, vt testatur Paulus Ephe. 1. cum ait: Et ipsum dicitur caput super omnia Ecclesiam, quæ est corpus eius, videlicet in partibus, id est, tota congregatio ipsius, qui omnia in omnibus perficit. Quare illi, in quibus nihil agit Christus, non sunt membra Christi, idq; fatentur aduersarij, malos esse mortua membra Ecclesie. Quare miramur, cur reprehenderint nostram descriptionem, quæ de uis membris loquitur.

NEQUE noui quicquam dicitur Paulus omnino eodem modo definit Ecclesiam Ephe. 5. quæ purificetur, vt sit sancta, & addit externas notas, verbum de sacramenta. Sic enim ait: Christus dilexit Ecclesiam, & se tradidit pro ea, vt eam sanctificet purificans lauacro aquæ, per verbum exhibeat eam sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam neq; rugam, aut aliquid tale, sed vt sit sancta, & inculpata. Hæc sententiam penitentiæ verbis nos in confessione posuimus. Hæc definit Ecclesiam & articulus in Symbolo, qui iubet nos credere quod sit sancta catholica Ecclesia, impij vero non sunt sancti membra. Et videtur additum quod sequitur, Sanctorum communio, vt exponeretur quid significet Ecclesia, nempe congregationem sanctorum, qui habent inter se societatem, eiusdem Euangelij doctrinæ, & eiusdem Spiritus sancti, qui corda eorum renouat, & sanctificat & gubernat. Et hic articulus necessaria de causa propositus est. Infinita pericula videmus, quæ minantur Ecclesie interitum. Infinita multitudo est impiorum in ipsa Ecclesia, qui opprobriant eam. Itaq; ne desperemus, sed sciamus Ecclesiam tamen manifeste esse. Item vt sciamus, quamuis magna multitudo sit impiorum, tamen Ecclesiam existere, & Christum præstare illa quæ promissa sunt Ecclesie, remittere peccata, exaudire, dare Spiritum sanctum. Hæc consolationes proponit nobis articulus ille in Symbolo. Et Catholicam Ecclesiam dicit, ne intelligamus Ecclesiam esse politianam, seu certarum gentium, sed magis homines sparsos per totam orbem, qui de Euangelio consentiunt, & habent eundem Christum eundem Spiritum sanctum, & eadem Sacramenta, siue habeant eadem traditiones humanas, siue dissimiles. Et in Decretis legimus glossa, Ecclesiam large dictam complecti bonos & malos. Item in multis nomine tantum in Ecclesia esse, non re, bonos vero re & nomine. Et in hanc sententiam multa leguntur apud partes. Hieronymus enim ait: Qui ergo peccator est aliqua forde maculatus, de Ecclesia Christi non potest appellari, nec Christo subiectus dici.

QUA NQVAM igitur hypocritæ & mali, sint socij huius Ecclesie, secundum externos ritus, tamen cum definitur Ecclesia

petesse est eam definiri, quæ est viuum corpus Christi: Item, quæ
 est nomine & re Ecclesia, & multæ sunt causæ. Necessè est enim in-
 telligi, quæ res principaliter efficiat nos membra, & viuam membra
 Ecclesiæ. Si Ecclesiam tantum definiemus externam politiam esse
 bonorum & malorum, non intelligent homines regnum Christi esse
 iusticiam cordis, & donationem Spiritus sancti, sed iudicabunt tan-
 tum externam obseruationem esse certorum cultuum ac rituum.
 Item quid intererit inter populum legis & Ecclesiam, si Ecclesia est
 externa politia? At sic discernit Paulus Ecclesiam à populo legis,
 quod Ecclesia sit populus spiritualis, hoc est, non ciuilibus ritibus
 distinctus à gentibus, sed verus populus DEI, renatus per Spiritum
 sanctum. In populo legis præter promissionem de Christo, habebat
 & carnale semen promissiones rerum corporalium, regni, &c. Et
 propter has dicebantur populus DEI, etiam mali in his, quia hoc
 carnale semen Deus separauerat ab alijs gentibus per certas ordina-
 tiones externas, & promissiones. Et tamen mali illi non placebant
 Deo. At Euangelium affert non umbram æternarum rerum, sed ipsas
 res æternas, Spiritum sanctum, & iusticiam qua coram Deo iusti sumus.
 Igitur illi tantum sunt populus iuxta Euangelium, qui hanc
 promissionem spiritus accipiunt. Adhæc, Ecclesia est regnum Christi,
 distinctum contra regnum Diaboli. Certum est autem impios in
 potestate diaboli, & membra regni diaboli esse, sicut docet Paulus
 Eph. 2. cum ait, Diabolum efficacem esse in incredulis. Et Christus
 inquit ad Phariseos, quibus certe erat externa societas cum Eccle-
 sia, id est, cum sanctis in populo legis. Præerant enim, sacrificabant,
 & docebant: Vos ex patre diabolo estis. Itaq; Ecclesia, quæ vere est
 regnum Christi, est proprie congregatio sanctorum. Nam impij re-
 guntur à Diabolo, & sunt captiui diaboli, non reguntur Spiritu Chri-
 sti. Sed quid verbis opus est in re manifesta? Si Ecclesia quæ vere est
 regnum Christi, distinguitur à regno diaboli, necesse est impios, cum
 sint in regno diaboli, non esse Ecclesiam. Quanquam in hac vita,
 quia nondum reuelatum est regnum Christi, sint admisti Ecclesiæ,
 & gerant officia in Ecclesia, Nec propterea impij sunt regnum Chri-
 sti, quia reuelatio nondum facta est. Semper enim hoc est regnum
 Christi, quod spiritu suo viuificat, siue sit reuelatum, siue sit tectum
 cruce. Sicut idem est Christus qui nunc glorificatus est, antea
 afflictus erat. Et conueniunt huc similitudines Christi, qui clare di-
 cit Marth. 13. Bonum semen esse filios regni. At Zizania filios dia-
 boli, agrum dicit mundum esse, non Ecclesiam. Ita Iohannes de illa
 tota gente Iudæorum loquitur, & dicit fore, vt vera Ecclesia sepa-
 retur ab illo populo. Itaq; hic locus magis contra aduersarios facit,
 quam pro eis, quia ostendit verum & spiritualem populum, à po-
 pulo

pulo carnali separandum esse. Et Christus de specie Ecclesie dicitur cum ait: Simile est regnum caelorum saganæ, aut decem virginibus. Et docet Ecclesiam tectam esse multitudine malorum, ne id scilicet lum pios offendat. Item, ut sciamus verbum & Sacramenta esse eia esse, etsi tractentur à malis, atq; interim docet impios quamuis habeant societatem externorum signorum, tamen non verum regnum Christi, & membra Christi. Sunt enim membra gni diaboli. Neq; vero somniamus nos Platoniam civitatem, quidam impie cauillantur, Sed dicimus existere hanc Ecclesiam, delictis, vere credentes ac iustos sparfos per totum orbem. Et ad mus notas, puram doctrinam Evangelij, & Sacramenta. Et hanc ecclesia proprie est columna veritatis. Retinet enim purum Evangelium, & ut Paulus inquit fundamentum, hoc est, veram Christi cognitionem & fidem, etsi sunt in his etiam multi imbecilles, qui hoc fundamentum ædificant stipulas perituras, hoc est, quasdam inles opiniones, quæ tamen, quia non euertunt fundamentum, non condonantur illis, tum etiam emendantur. Ac sanctorum Patrum scripta testantur, quod interdum stipulas etiam ædificauerint super fundamentum, sed quæ non euertunt fidem eorum. Verum præterea istorum, quæ aduersarij nostri defendunt, fidem euertunt, quod damnant articulum de remissione peccatorum, in quo docemus, fide accipi remissionem peccatorum. Manifestus item & periculosus error est, quod docent aduersarij, mereri homines remissionem peccatorum, dilectione erga Deum, ante gratiam. Nam hoc quoq; est tollere fundamentum, hoc est Christum. Item quid operis erit fide, si Sacramenta, ex opere operato, sine bono motu verum iustificat. Sicut autem habet Ecclesia promissionem, quod semper sit habitura spiritum sanctum: Ita habet comminationes, quod sit futuri impij doctores, & lupi. Illa vero est proprie Ecclesia, quæ habet spiritum sanctum. Lupi & mali doctores etsi grassantur in Ecclesia, tamen non sunt proprie regnum Christi. Sicut & Lyra testatur cum ait, Ecclesia non consistit in hominibus, ratione potestatis vel dignitatis Ecclesiasticæ vel secularis, quia multi Principes, summi Pontifices & alij inferiores, inuenti sunt apostatasse à fide. Propter quod Ecclesia consistit in illis personis, in quibus est mentis vera, & confessio fidei & veritatis. Quid aliud diximus nos, in Confessione nostra, quam quod hic dicit Lyra?

Sed fortassis aduersarij sic postulant defini Ecclesiam, quod sit Monarchia externa, suprema totius orbis terrarum, in qua operetur Romanum Pontificem habere potestatem ἀποπέρας, de qua nemini liceat disputare aut iudicare, condendi articulos fidei, aliorum lendi scripturas quas velit, instituendi cultus & sacrificia, Item con-

dendi leges, quas velit, dispensandi & soluendi, quibuscumq; legibus
 velit, diuinis, canonicis, & ciuilibus, à quo Imperator & Reges
 omnes accipiant potestatem & ius tenendi regna, de mandato Chri-
 sti, cui cum pater omnia subiecerit, intelligi oporteat hoc ius in
 Papam translaturum esse. Quare necesse sit, Papam esse dominum toti-
 us orbis terrarum, omnium regnorum mundi, omnium rerum priua-
 tarum & publicarum, habere plenitudinem potestatis in temporalibus
 & spiritualibus, habere utrumq; gladium spirituale & tempora-
 lem. Atq; hæc definitio non Ecclesiæ Christi, sed regni Pontifi-
 cij, habet auctores non solum Canonistas, sed etiam Danielem Car-
 pite u. **Q**uod si hoc modo definiremus Ecclesiam, fortassis
 haberemus æquiores Iudices. Multa enim extant, immoderate &
 impie scripta de potestate Romani Pontificis, propter quæ nemo
 unquam reus factus est. Nos soli plestemur, quia prædicamus bene-
 ficium Christi, quod fide in Christum, consequamur remissionem
 peccatorum, non cultibus excogitatis à Pontifice. Porro Christus,
 Propheta, & Apostoli, longe aliter definiunt Ecclesiam Christi,
 quam regnum Pontificium. Nec est ad Pontifices transferendum,
 quod ad veram Ecclesiam pertinet, quod uidelicet sint columna veri-
 tatis, quod non errent. Quotus quisq; enim curat Euangelium,
 aut iudicat dignum esse lectione? Multi etiam palam irrident reli-
 giones omnes, aut si quid probant, probant illa quæ humanæ ratio-
 ni consentanea sunt, Cætera fabulosa esse arbitrantur, & simi-
 lia Tragœdijs Poëtarum. Quare nos iuxta scripturas sentimus,
 Ecclesiam proprie dictam esse congregationem sanctorum, qui vere
 credunt Euangelio Christi, & habent Spiritum sanctum. Et tamen
 fatemur multos hypocritas & malos, his, in hac vita admistos, ha-
 bere societatem externorum signorum, qui sunt membra Ecclesiæ
 secundum societatem externorum signorum. Ideoq; gerunt officia
 in Ecclesia. Nec adimit Sacramentis efficaciam, quod per indignos
 tractantur, quia repræsentant Christi personam, propter uocationem
 Ecclesiæ, non repræsentant proprias personas, ut testatur Christus:
 Qui uos audit me audit. Cum uerbum Christi, cum Sacramenta
 porrigunt, Christi uice & loco porrigunt. Id docet nos illa uox
 Christi, ne indignitate ministrorum offendamur. Sed de hac re satis
 clare diximus in Confessione, nos improbare Donatistas & Vigle-
 uistas, qui senserunt homines peccare, accipientes Sacramenta ab
 indignis in Ecclesia. Hæc in præsentia uidebantur sufficere ad de-
 fensionem descriptionis Ecclesiæ, quam tradidimus. Neq; uide-
 mus, cum Ecclesia proprie dicta: appelletur corpus Christi, quomo-
 do aliter describenda fuerit, quam nos descripsimus. Constat enim
 impio ad regnum & corpus diaboli pertinere, qui impellit & habet

capitulos impios. Hæc sunt luce meridiana clariora, quæ tamen si-
gene calumniari aduersarij, non grauabimur copiosius responde-

DAMNANT aduersarij & hanc partem SEPTIMI Articuli
quod diximus, ad veram vnitatem Ecclesiæ satis esse, consecrationem
doctrina Euangelij, & administratione Sacramentorum, nec neces-
saria esse, ubiq; similes traditiones humanas esse, seu ritus, aut cere-
monias ab hominibus institutas. Hic distinguunt vniuersales & par-
ticulares ritus, & probant articulum nostrum, si intelligatur de par-
ticularibus ritibus. De vniuersalibus ritibus, non recipiunt, Non
tis intelligimus quid velint aduersarij. Nos de vera, hoc est, spiri-
tuali vnitatem loquimur, sine qua non potest existere fides in con-
seu iusticia cordis coram Deo. Ad hanc dicimus non esse neces-
sariam similitudinem rituum humanorum, siue vniuersalium, siue par-
ticularium, quia iusticia fidei, non est iusticia alligata certis tra-
ditionibus, sicut iusticia legis erat alligata Mosaicis ceremonijs, quæ
illa iusticia cordis, est res viuificans corda. Ad hanc viuificationem
nihil conducunt humanæ traditiones, siue vniuersales, siue parti-
culares, nec sunt effectus Spiritus sancti, sicut castitas, patientia, amor
Dei, dilectio proximi, & opera dilectionis. Nunc leues cau-
serunt, cur hunc articulum poneremus. Constat enim multas fuisse
opiniones de traditionibus serpsisse in Ecclesiam. Nonnulli ponunt
humanas traditiones, necessarios cultus esse ad promouendam
iustificationem. Et postea disputauerunt, qui fieret, quod tanta ve-
rare coleretur Deus, quasi vero obseruationes illæ essent cultus,
non potius externæ & politicæ ordinationes, nihil ad iusticiam co-
dis seu cultum Dei pertinentes, quæ alibi casti, alibi propter quas
probabiles rationes variant. Item aliæ Ecclesiæ, alias propter illas
traditiones excommunicauerunt, vt propter obseruationem Pascha-
tis, picturas & res similes. Vnde imperiti existimauerunt, fidem
iusticiam cordis coram Deo, non posse existere sine his obserua-
tionibus. Extant enim de hoc negotio, multa inepta scripta Summo-
rum & aliorum. Sed sicut dissimilia spatia dierum ac noctium
non lædunt vnitatem Ecclesiæ, ita sentimus non lædi veram vnitatem
Ecclesiæ dissimilibus ritibus institutis ab hominibus. Quamquam
placet nobis, vt vniuersales ritus, propter tranquillitatem ser-
uentur. Sicut & nos in Ecclesijs, ordinem Missæ, diem Dominicæ,
alios dies festos celebriores libenter seruamus, Et gratissimo an-
imæ amplectimur viles ac veteres ordinationes, præsertim cum con-
tineant pædagogiam, qua prodest populum & imperitos assuetum
ac docere, Sed non disputamus nunc, an conducatur propter tran-
quillitatem aut corporalem vtilitatem seruare, Alia res agitur, De-
tatur enim, Vtrum obseruationes traditionum humanarum,

cultus necessarij ad iusticiam coram Deo, Hoc est κερύματων in hac
 controuersia, quo constituto, postea iudicari potest, Vtrum ad ve-
 ram vnitatem Ecclesiæ, necesse sit vbiq; similes esse traditiones hu-
 manas. Si enim traditiones humanæ non sunt cultus necessarij ad
 iusticiam coram Deo, Sequitur posse iustos & filios Dei esse, etiam si
 quas traditiones non habent, quæ alibi receptæ sunt. Vt si forma
 vestitus Germanici non est cultus Dei, necessarius ad iusticiam co-
 ram Deo, Sequitur posse iustos ac filios Dei & Ecclesiam Christi
 esse, etiam si qui vtantur non Germanico, sed Gallico vestitu. Hoc
 clare docet Paulus ad Colossenses, cum ait: Nemo vos iudicet in ci-
 bo aut potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbatorum,
 quæ sunt vmbra futurorum, corpus autem Christi. Item: Si mortui
 estis cum Christo ab elementis mundi, quid adhuc, tanquam viuent-
 es mundo, decreta facitis? Ne tetigeritis, neq; gustaueritis, neq;
 contractaueritis, quæ omnia pereunt, vsu consumta, & sunt præce-
 pra & doctrinæ hominum, speciem habentia sapientiæ in supersti-
 tione & humilitate. Est enim sententia, cum iusticia cordis sit res
 spiritualis, viuificans corda, & constat, quod traditiones humanæ
 non viuificent corda, nec sint effectus Spiritus sancti, sicut dilectio
 proximi, castitas, &c. nec sint instrumenta per quæ Deus mouet cor-
 da ad credendum, sicut verbum & Sacramenta diuinitus tradita, sed
 sint vsus rerum nihil ad cor pertinentium, quæ vsu pereant, non
 est sentiendum quod sint necessariæ ad iusticiam coram Deo. Et in
 eandem sententiam inquit. Roman. 14. Regnum Dei non est esca &
 potus, sed iusticia & pax & gaudium in Spiritu sancto. Sed non est
 opus citare multa testimonia, cum vbiq; sint obuia in scripturis,
 & nos plurima in Confessione congregauerimus in posterioribus arti-
 culis. Et huius controuersiæ κερύματων infra paulo post repeten-
 dum erit, videlicet, Vtrum traditiones humanæ sint cultus necessa-
 rij ad iusticiam coram Deo, Vbi de hac re copiosius disputabimus.
 Aduersarij dicunt vniuersales traditiones, ideo seruandas esse, quia
 existimantur ab Apostolis traditæ esse. O religiosos homines, Ri-
 tus ab Apostolis sumtos retineri volunt. Non volunt retineri do-
 ctrinam Apostolorum. Sic iudicandum est de ritibus illis, sicut ipsi
 Apostoli in suis scriptis iudicant. Non enim voluerunt Apostoli nos
 sentire, quod per tales ritus iustificemur, quod tales ritus sint res
 necessariæ ad iusticiam coram Deo. Non voluerunt Apostoli tale
 onus imponere conscientijs, non voluerunt iusticiam & peccatum
 collocare in obseruationibus dierum, ciborum, & similibus rerum.
 Imo Paulus appellat huiusmodi opiniones, doctrinas demonio-
 rum. Itaq; voluntas & consiliū Apostolorum ex scriptis eorum
 quæri

quæri debet, non est satis allegare exemplum. Seruabant certos dies non quod ea observatio ad iustificationem necessaria esset, sed ut populus sciret, quo tempore conueniendum esset, seruabant & aliquos ritus, ordinem lectionum si quando conueniebant. Quodam etiam ex patrijs moribus, ut sit, retinebat populus, quæ Apostoli non nihil mutata, ad historiam Euangelij accommodauerunt. Pascha, Pentecosten, ut non solum docendo, sed etiam per hæc exempla, memoriam maximam rerum traderent posteris, Quod si tradita sunt, tanquam necessaria ad iustificationem, cur in his postea multa mutarunt Episcopi? Quod si erant Iuris diuini, non cuit ea mutare autoritate humana. Pascha ante Synodum Nicenam alij alio tempore seruabant, Neq; hæc dissimilitudo la sit fidei. Hæc ratio inita est, ne incideret nostrum Pascha in Iudaici Pasche tempus. At Apostoli iusserant Ecclesias seruare Pascha, cum fratribus conuersis ex Iudaismo. Itaq; hunc morem quædam gentes pertinaciter post Synodum Nicenam retinuerunt, ut Iudaicum tempus obseruarent. Verum Apostoli decreto illo non voluerunt Ecclesiis imponere necessitatem, id quod verba decreti testantur. Iubent enim ne quis curet, etiamsi fratres seruantes Pascha, non recte supputent tempus. Verba decreti extant apud Epiphanium, ἡμεῖς μὴ ἐπιτιμᾶμεν, ἀλλὰ ποιῶμεν, ὅταν δι' ἀδελφοὺς ἡμῶν οἱ ἐκ περιτομῆς, καὶ αὐτῶν ἅμα ποιῶμεν, ἢ ἄντε πλανηθῶσι μηδ' ἐν ἡμῶν μὲν ἔσται. Hæc scribit Epiphanius verba esse Apostolorum, in Decreto quodam posita de Paschate, in quibus prudens lector facile potest dicere, Apostolos voluisse populo stultam opinionem de necessitate certi temporis eximere, cum prohibent curare, etiamsi in supputando erretur, Porro quidam in oriente, qui Audiani appellati sunt ab autore dogmatis, propter hoc decretum Apostolorum contenderunt Pascha cum Iudæis seruandum esse. Hos reuocauit Epiphanius, laudat decretum, & inquit nihil continere quod distent a fide, aut Ecclesiastica regula, & vituperat Audianos, quod non recte intelligant τὸ ἔσται, & interpretatur in hanc sententiam, quam nos interpretamur, quod non senserint Apostoli referre, quod tempore seruaretur Pascha, Sed quia præcipui fratres ex Iudæis conuersi erant, qui morem suum seruabant, horum exemplum propter concordiam voluerint reliquos sequi. Et sapienter admostrant lectorem Apostoli, se neq; libertatem Euangelicam tollere, neq; necessitatem conscientijs imponere, quia addunt non esse referendum, etiamsi erretur in supputando. M V L T A huius generis colligi possunt ex historijs, in quibus apparet dissimilitudinem humanarum obseruationum, non lædere vnitatem fidei. Quædam

quid opus est disputatione? Omnino quid sit iusticia fidei, quid sit regnum Christi, non intelligunt aduersarij, si iudicant necessariam esse similitudinem obseruationum in cibis, diebus, vestitu, & similibus rebus, quæ non habent mandatum DEI. Videte autem religiosos homines, aduersarios nostros. Requiritur ad unitatem Ecclesiæ, similes obseruationes humanas, cum ipsi mutauerint ordinationem Christi, in vsu cænæ, quæ certe fuit antea ordinatio vniuersalis. Quod si ordinationes vniuersales necessariæ sunt, cur mutant ipsi ordinationem cænæ Christi, quæ non est humana, sed diuina? Sed de hac tota controuersia, infra aliquoties dicendum erit.

OCTAVVS articulus approbatus est totus, in quo confitemur, quod hypocritæ & mali admisti sint Ecclesiæ, Et quod Sacramenta sint efficacia, etiamsi per malos ministros tractentur, quia ministri funguntur vice Christi, non representant suam personam. Iuxta illud: Qui vos audit, me audit, Impij doctores deserendi sunt, quia hi iam non funguntur persona Christi, sed sunt Antichristi. Et Christus ait: Cauete à pseudoprophetis. Et Paulus: Si quis aliud Euangelium euangelizauerit, anathema sit.

CÆTERVM monuit nos Christus in collationibus de Ecclesiâ, ne offensi priuatis vitijs sue Sacerdotum sue populi, schismata excitemus, sicut sceleratæ fecerunt Donatistæ. Illos vero qui ideo excitauerunt schismata, quia negabant Sacerdotibus licere, tenere possessiones aut proprium, plane seditiosos iudicamus. Nam tenere proprium ciuilibus ordinatio est. Licet autem Christianis vti ciuilibus ordinationibus, sicut hoc aere, hac luce, cibo, potu. Nam vt hæc rerum natura, & hi fiderum certi motus, vere sunt ordinatio DEI, & conseruantur à DEO: Ita legitimæ politicæ vere sunt ordinatio DEI, & retinentur ac defenduntur à DEO aduersus diabolum.

NONVS articulus approbatus est, in quo confitemur, quod Baptismus sit necessarius ad salutem, & quod pueri sint baptizandi, & quod baptismus puerorum non sit irritus, sed necessarius, & efficax ad salutem. Et quoniam Euangelium pure ac diligenter apud nos docetur, DEI beneficio, hunc quoque fructum ex eo capimus, quod in Ecclesijs nostris nulli extiterunt Anabaptistæ, quia populus verbo DEI aduersus impiam & seditiosam factionem illorum latronum munus est. Et cum plerosque alios errores Anabaptistarum damnamus, tum hunc quoque, quod disputant baptismum paruulorum inuilem esse. Certissimum est enim, quod promissio salutis pertinet etiam ad paruulos. Neque vero pertinet ad illos, qui sunt extra Ecclesiam Christi, vbi nec verbum, nec Sacramenta sunt, quia regnum Christi, tantum cum verbo & Sacramentis existit. Igitur necesse est baptizare paruulos, vt applicetur eis promissio salutis, iuxta mandatum

datum Christi. Baptizate omnes gentes. Vbi sicut offertur omnibus salutem, ita offertur omnibus baptismus, viris, mulieribus, pueris, & infantibus. Sequitur igitur clare, infantes baptizandos esse, qui cum baptismo offertur.

SECVNDO manifestum est, quod Deus approbat baptismum paruulorum. Igitur Anabaptistae sentiunt, qui damnant baptismum paruulorum. Quod autem Deus approbat baptismum paruulorum, hoc ostendit, quod Deus dicitur ritum sanctum sic baptizatis. Nam si hic baptismus irritus esset, nullis daretur Spiritus sanctus, nulli fierent salui, denique nulla esset Ecclesia, Hæc ratio bonas & pias mentes, vel sola satis confirmat, test, contra impias & fanaticas opiniones Anabaptistarum.

DECIIVS articulus approbatus est, in quo confitemur sentire, quod in cœna Domini vere & substantialiter absint corpus & sanguis Christi, & vere exhibeantur cum illis rebus, quæ videtur panem & vinum, his qui Sacramentum accipiunt. Hanc sententiam constanter defenderunt nostri Concionatores. Et comperimus, tantum Romanam Ecclesiam, affirmare corporalem præsentiam Christi, sed idem & nunc sentire, & olim sensisse Græcam Ecclesiam, ut testatur Canon Missæ apud Græcos.

EXTANT quoque scriptorum testimonia. Nam Cyrillus in Iohannem Cap. 19. inquit Christum corporaliter nobis exhiberi in cœna, Sic enim ait: Nos tamen negamus recta nos fide caritateque, sincera, Christo spiritualiter coniungi, Sed nullam nobis coniunctionis rationem secundum carnem cum illo esse, id profecto pernegamus, Idque à diuinis scripturis omnino alienum dicimus. Quis enim dubitauit Christum esse sic vitæ esse, nos vero palmites, qui vitam inde nobis accipimus? Audi Paulum dicentem, quia omnes vnum corpus sumus Christo, quia etsi multi sumus, vnum tamen in eo sumus. Omnes enim vno pane participamus. An fortasse putat ignoram nobis sticæ benedictionis virtutem esse? quæ cum in nobis fit, nonne corporaliter quoque facit, communicatione carnis Christi, Christum nobis habitare? Et paulo post: Vnde considerandum est, non habitudine solum, quæ per caritatem intelligitur, Christum in nobis esse, verum etiam participatione naturali, &c. Hæc recitauimus, non hic disputationem de hac re instituemus. Non enim improbo hunc articulum Cæs. Maiestas, sed ut clarius etiam perspicerent, cumque ista legent, nos defendere receptam in tota Ecclesia sententiam, quod in cœna Domini, vere & substantialiter absint corpus & sanguis Christi, & vere exhibeantur cum his rebus quæ videtur panem & vinum. Et loquimur de præsentia viui Christi, Scimus quod quod mors ei ultra non dominabitur.

VNDECIMVS articulus de retinenda absolute in

ha probatur, sed de confessione addunt correctionem, videlicet ob-
 seruandam esse constitutionem Cap. Omnis vtriusq; & vt quot-
 annis fiat Confessio, & quamuis omnia peccata enumerari non que-
 ant, tamen diligentiam adhibendam esse, vt colligantur, & illa quæ
 redigi in memoriam possunt, recenseantur. De hoc toto articulo di-
 cemus paulo post copiosius, cum sententiam nostram de pœnitentia
 totam explicabimus. Constat nos beneficium Absolutionis, & pote-
 statem clauium, ita illustrauisse & ornauisse, vt multæ afflictæ con-
 scientiæ, ex doctrina nostrorum, consolationem conceperint, post-
 quam audiuerunt mandatum Dei esse, imo propriam Euangelij vo-
 cem, vt Absolutioni credamus, & certo statuamus, nobis gratis do-
 nari remissionem peccatorum, propter Christum, & sentiamus vere
 nos hac fide reconciliari Deo. Hæc sententia, multas pias mentes
 erexit, & initio commendationem maximam, apud omnes bonos vi-
 ros attulit Luthero, cum ostendit certam & firmam consolationem
 conscientijs, quia antea tota vis Absolutionis erat oppressa doctri-
 nis operum, cum de fide, & gratuita remissione nihil docerent So-
 phistæ & Monachi. C E T E R U M de tempore, certe in Ecclesijs
 nostris plurimi sæpe in anno vtuntur Sacramentis, Absolutione, &
 cena Domini. Et qui docent, de dignitate, & fructibus Sacramen-
 torum, ita docent, vt inuicent populum, vt sæpe vtantur Sacramen-
 tis. Extant enim de hac re multa à nostris ita scripta, vt aduersarij,
 siqui viri sunt boni, haud dubie probent ac laudent. Denuntiat &
 excommunicatio, flagitiosis, & contemtoribus Sacramentorum. Hæc
 ita sunt, & iuxta Euangelium, & iuxta veteres canones. Sed certum
 tempus non præscribitur, quia non omnes pariter eodem tempore
 idonei sunt. Imo si accurrant eodem tempore omnes, non possunt
 ordine audiri, & institui homines. Et veteres Canones ac Patres,
 non constituunt certum tempus, Tantum ita dicit Canon: Si qui
 intrant Ecclesiam Dei, & deprehenduntur nunquam communicare,
 admoventur, Quod si non communicant, ad pœnitentiam accedat.
 Si communicant, non semper abstineant: Si non fecerint, abstineant.
 Christus ait illos sibi iudicium manducare, qui manducant indigæ.
 Ideo pastores non cogunt hos, qui non sunt idonei, vt Sacramentis
 vtantur. D E enumeratione peccatorum in Confessione, sic
 docentur homines, ne laquei iniiciantur conscientijs. Etiam si pro-
 dett rudes adiuuare, vt quædam enumerent, vt doceri facilius
 possint. Verum disputamus nunc, quid sit necessarium iure diuino.
 Non igitur debebant aduersarij nobis allegare constitutionem: Om-
 nis vtriusq;, quæ nobis non est ignota, Sed ex iure diuino ostende-
 re, quod enumeratio peccatorum, sit necessaria ad consequendam
 remissionem. Tota Ecclesia per vniuersam Europam scit, quales la-
 queos

quos iniecerit conscientijs illa particula constitutionis, quæ
omnia peccata confiteri. Nec tantum habet incommodi textus
se, quantum postea affinxerunt Summistæ, qui colligunt circum-
stantias peccatorum. Quales ibi Labyrinthi, quanta carnificina futu-
rimarum mentium? Nam feros & prophanos, ista terribiliter
nil movebant.

POSTEA quales tragœdias excitavit
stio, de proprio sacerdote inter pastores, & fratres, qui tunc
erant fratres, cum de regno confessionum belligerabantur. Nos
sentimus enumerationem peccatorum non esse necessariam
diuino, Idq; placet Panormitano, & plerisque alijs eruditis Iuri-
sultis. Nec volumus imponere necessitatem conscientijs col-
rum, per constitutionem illam, Omnis vtriusq; : de qua perinde
dicamus, vt de alijs traditionibus humanis, de quibus sentimus,
non sint cultus ad iustificationem necessarij. Et hæc constitutio
impossibile præcipit, vt omnia peccata confiteamur. Con-
autem plurima nos nec meminisse, nec intelligere, iuxta illud:
licta quis intelligit?

SI sint boni Pastores, scient quatenus profiti examinare
sed illam carnificinam Summistarum confirmare non volumus,
tamen minus fuisset intolerabilis, si verbum vnum addidisset,
fide consolante, & erigente conscientias. Nunc de hac fide con-
quente remissionem peccatorum, nulla est syllaba, in tanta
constitutionum, glossarum, Summarum, Confessionalium, Nihil
ibi Christus legitur. Tantum leguntur supputationes peccatorum
Et maxima pars consumitur in peccatis, contra traditiones hu-
nas, quæ est vanissima. Hæc doctrina adegit multas pias mentes
desperationem, quæ non potuerunt acquiescere, quia sentiebant
re diuino necessariam esse enumerationem, & tamen experiebant
impossibilem esse. Sed hærent alia non minora vitia in doctrina
uersariorum de pœnitentia, quæ iam recensebimus.

DE PŒNITENTIA.

IN articulo DVODECIMO probant primam partem, quæ
ponimus, Lapis post Baptismum contingere posse remissionem
peccatorum, quocunq; tempore, & quotiescunq; conuertuntur.
cundam partem damnant, in qua pœnitentiæ partes dicimus esse
tritionem & fidem, Negant fidem esse alteram partem pœnitentiæ.
Quid hic Carole Caesar innitissime faciamus? Hæc est præ-
vox Evangelij, quod fide consequamur remissionem peccatorum.
Hanc vocem Evangelij damnant isti scriptores confutationis. No-
igitur nullo modo assentiri confutationi possumus, Non possumus
sabe